ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-ЖА V. TRSTENJAK
представено на 8 септември 2009 година [1]

Съдържание

I — Въведение . . . . . I - 11309

II — Правна уредба . . . . . I - 11309

А — Общностна правна уредба . . . . . I - 11309

Б — Национална правна уредба . . . . . I - 11310

III — Обстоятелства и преюдициално запитване . . . . . I - 11311

А — Обстоятелства . . . . . I - 11311

Б — Първо преюдициално запитване и Решение по дело O'Byrne . . . . . I - 11312

В — Преюдициално запитване на House of Lords . . . . . I - 11313

IV — Производство пред Съда . . . . . I - 11314

V — Доводи на страните . . . . . I - 11314

VI — От правна страна . . . . . I - 11315

А — Първо преюдициално запитване и Решение по дело O'Byrne . . . . . I - 11316

1. По първия преюдициален въпрос: момент на пускане на стоката в обращение . . . . . I - 11316

2. Анализ на отговора на Съда на първия преюдициален въпрос . . . . . I - 11316

а) Многопластовото понятие „производител“ съгласно член 3 от Директива 85/374 . . . . . I - 11317

б) Начален момент на погасителната давност съгласно член 11 от Директива 85/374 в светлината на функционалното тълкуване на понятието „производител“ . . . . . I - 11319

1 — Език на оригиналния текст: немски.

3. По втория и третия преюдициален въпрос: привличане на производител в текущо производство чрез заменяне на ответника . . . . . I - 11323

4. Анализ на отговора на Съда на втория и третия преюдициален въпрос I - 11324

Б — Преюдициалното запитване на House of Lords . . . . . I - 11325

1. Уводни бележки . . . . . I - 11325

2. Невъзможност за заменяне на ответника чрез привличане на производителя след изтичане на давностния срок по член 11 от Директива 85/374 . . . . . I - 11326

3. Анализ на предпоставките в преюдициалния въпрос на House of Lords и на техните последици за прилагането на Директива 85/374 . . . . . I - 11330

а) Давност съгласно член 11 от Директива 85/374 и заменяне на ответника преди изтичане на давностния срок . . . . . I - 11330

i) Протичане на давностния срок съгласно член 11 от Директива 85/374 в случай като този по главно производство . . . . . I - 11330

ii) Възможност за заменяне на страна чрез привличане на производителя преди изтичане на давностния срок съгласно член 11 от Директива 85/374 . . . . . I - 11332

б) Последици от квалифицирането на доставчик като производител по смисъла на член 3 от Директива 85/374 . . . . . I - 11333

i) Квалифицирането на доставчик като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението, съответно параграф 3 от Директива 85/374 . . . . . I - 11333

ii) Последици от квалифицирането на доставчика като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението, съответно параграф 3 от Директива 85/374 . . . . . I - 11335

4. Обобщение . . . . . I - 11338

VII — Заключение . . . . . I - 11338

I — Въведение

1. Настоящото преюдициално запитване на House of Lords се отнася до тълкуването на член 11 от Директива 85/374/ЕИО на Съвета от 25 юли 1985 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно отговорността за вреди, причинени от дефект на стока [2]. Препращащата юрисдикция иска от Съда по-специално да установи дали и при какви условия производителят на дадена стока може да бъде привлечен като ответник чрез заменяне на страна в производство, в което увреденото лице погрешно предявява правата си, произтичащи от тази директива, срещу доставчик на стоката, ако производството е заведено преди изтичане на определения в член 11 от Директива 85/374 десетгодишен давностен срок, но искането за заменяне на ответника е предявено едва след изтичане на този десетгодишен срок.

2. Това преюдициално запитване се характеризира с особеността, че преюдициалният въпрос, макар и формулиран по различен начин, веднъж вече е бил поставян пред Съда от High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, като първа инстанция по същия правен спор, и е получил отговор с постановеното Решение от 9 февруари 2006 г. по дело O'Byrne [3]. Тъй като House of Lords като въззивна инстанция по този правен спор има нужда от разяснения относно точния обхват на предложеното от Съда решение, тази юрисдикция е отправила повторно до Съда преюдициалното запитване.

II — Правна уредба

A — *Общностна правна уредба*

3. Член 1 от Директива 85/374 предвижда, че „[п]роизводителят носи отговорност за вредите, причинени от дефект на неговата стока".

4. Член 3 от Директива 85/374 гласи:

„1. „Производител" е всяко лице, което по занятие произвежда стоки в завършен вид, суровини и съставни части, включени в производството на други стоки, или което се представя за производител, като поставя върху стоката своето име, търговска марка или друг отличителен знак.

[…]

2 — ОВ L 210, стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 1, стр. 183.

3 — Решение от 9 февруари 2006 г. по дело O'Byrne (C-127/04, Recueil, стр. I-1313).

3. В случаите, когато производителят на дадени стоки не може да бъде идентифициран, всеки доставчик на въпросната стока се счита за техен производител, освен ако не информира увредените лица, в рамките на разумен срок от време, за самоличността на производителя или за лицето, което му е доставило въпросната стока. Същото се отнася и за случаите на внесена стока, ако тази стока не посочва изрично самоличността на [вносителя] според изискванията на параграф 2, дори и ако името на производителя е посочено“.

5. Член 11 от Директива 85/374 предвижда:

„Държавите членки предвиждат в законодателствата си, че правата, предоставени на увреденото лице вследствие прилагането на настоящата директива, се погасяват с изтичането на десетгодишен срок, считано от датата, на която производителят е пуснал в обращение стоката, причинила вредата, освен ако увреденото лице междувременно е [завело съдебно производство] срещу него“.

Б — *Национална правна уредба*

6. Директива 85/374 е транспонирана в Обединеното кралство с част I от Закона за защита на потребителите от 1987 г. (Consumer Protection Act 1987), влязъл в сила на 1 март 1988 г.

7. Освен това този закон добавя в Закона за давността от 1980 г. (Limitation Act 1980) нов член 11 A, параграф 3, който предвижда:

„Никой от исковете, за които се прилага този член, не може да се предяви след изтичането на десетгодишен срок, считано от съответната дата […]; настоящият параграф има за последица погасяването на правото на иск с изтичането на предвидения по-горе десетгодишен срок, независимо дали е станало възможно упражняването на това право на иск и дали са започнали да текат сроковете, предвидени в следващите разпоредби на настоящия закон“.

8. Съгласно член 35 от Limitation Act 1980 се забранява по принцип заменяне на ответника в рамките на висящо производство след изтичане на давностния срок. По изключение обаче процесуалните правила могат да предоставят на съдилищата правомощието да допуснат такова заменяне след изтичане на давностния срок.

9. Правило 19.5, параграф 3, буква а) от правилата на производството по граждански дела (Civil Procedure Rules) предвижда възможност за заменяне на страна след изтичане на давностния срок в случай на погрешно завеждане на дело срещу неправилно посочено като ответник лице. За прилагането на тази разпоредба националните юрисдикции разполагат с широка свобода на преценка. В такива случаи те вземат предвид обстоятелството, че ответникът се лишава от освобождаващото

действие на изтичането на давностния срок, така че следва да уважат искането за заменяне на ответника само ако счетат, че справедливостта го изисква при обстоятелствата в конкретния случай.

III — Обстоятелства и преюдициално запитване

А — *Обстоятелства*

10. Като дете ответникът по въззивната жалба в главното производство е ваксиниран в медицински кабинет в Обединеното кралство с ваксината antihaemophilus с производител френското дружество Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA, което впоследствие променя наименованието си на Aventis Pasteur SA (наричано по-нататък „APSA“). В Обединеното кралство ваксината е разпространявана от учреденото по английското право дъщерно дружество Mérieux UK Limited, изцяло притежавано от APSA. През 1994 г. APSA учредява съвместно дружество с фирма Merck Inc. Mérieux UK Limited е преобразувано в дъщерно дружество на това съвместно дружество и впоследствие променя наименованието си на Aventis Pasteur MSD (наричано по-нататък „APMSD“).

11. Ваксината, приложена на ответника по въззивната жалба, е част от партида с голям брой дози от ваксината HIB, които APSA е изпратило на APMSD на 18 септември 1992 г. На 22 септември 1992 г. тази пратка е получена от APMSD, което надлежно изплаща на APSA сумата по издадената му фактура.

12. В неизвестен момент — вероятно в периода между края на септември 1992 г. или началото на октомври 1992 г. — част от тази доставка, в това число и ваксината, приложена на ответника по въззивната жалба, е продадена от APMSD на Department of Health (британското министерство на здравеопазването), като тя е предназначена за определена от това министерство болница, която на свой ред доставя тези дози на медицинския кабинет, където ответникът по въззивната жалба е бил ваксиниран на 3 ноември 1992 г.

13. Впоследствие ответникът по въззивната жалба е засегнат от тежки мозъчни увреждания. Той счита, че тези увреждания са причинени от дефект на ваксината, която му е приложена.

14. На 2 ноември 2000 г. ответникът по въззивната жалба завежда съдебно производство срещу APMSD. В изложението на фактите, представено на 1 август 2001 г., ответникът по въззивната жалба поддържа, че ваксината е произведена от APMSD и че е дефектна. В писмената си защита, представена на 29 ноември 2001 г., APMSD отговаря, че е било само разпро-

странител на ваксината, която е приложена на ответника по въззивната жалба. В отговор на съответно искане на 17 април 2002 г. APMSD посочва като производител Pasteur Merieux Serums et Vaccins SA.

15. На 16 октомври 2002 г. ответникът по въззивната жалба завежда срещу APSA отделно съдебно производство, в което претендира обезщетение за вреди, с мотива че APSA било производител на ваксината. В това второ производство APSA признава, че е производител на ваксината, като обаче твърди, че искът срещу него е погасен по давност. Стоката била пусната в обращение чрез изпращането на 18 септември 1992 г. на пратката от APSA до APMSD, което я е получило на 22 септември 1992 г. Следователно десетгодишната давност съгласно член 11 A, параграф 3 от Limitation Act 1980 била изтекла най-късно на 22 септември 2002 г.

16. В допълнение към това ново производство срещу APSA на 10 март 2003 г. ответникът по въззивната жалба отправя в рамките на първото производство срещу APMSD искане последното дружество да бъде заменено от APSA като ответник. Той основава това искане на обстоятелството, че към момента на завеждане на първото дело през ноември 2000 г. е смятал погрешно, че производителят на ваксината е APMSD. Срещу това искане за заменяне на ответника APSA възразява, че щом като разрешава такова заменяне след изтичането на посочения срок, националното право не е в съответствие с член 11 от Директива 85/374. Ответникът по въззивната жалба оспорва това твърдение.

Б — *Първо преюдициално запитване и Решение по дело O'Byrne*

17. При тези условия High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division решава да спре заведеното по-рано пред него първо производство и да постави на Съда три преюдициални въпроса. High Court of Justice иска по-специално да се установи кога стоката, в случай като този по главното производство, трябва да бъде считана за пусната в обращение по смисъла на член 11 от Директива 85/374 (първи преюдициален въпрос), дали погрешно заведено производство срещу предприятие, различно от производителя, може да бъде квалифицирано като „съдебно производство срещу производителя" по смисъла на член 11 (втори преюдициален въпрос) и дали при тези условия член 11 допуска одобрено от страна на съда заменяне на ответника, като за такъв бъде привлечен производителят, ако съответното производство е заведено преди изтичане на десетгодишния срок, но заменянето на ответника е поискано едва след изтичането на този срок (трети преюдициален въпрос).

18. В отговор на тези въпроси в Решение по дело O'Byrne Съдът постановява следното:

„1. Член 11 от Директива 85/374/ЕИО на Съвета от 25 юли 1985 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно отговорността за вреди, причинени от дефект на стока, трябва да се тълкува в смисъл, че дадена стока е пусната

в обращение, когато е напуснала организирания от производителя процес на производство и е навлязла в процеса на пускане в продажба, в който тя публично се предлага в състояние, годно за употреба или консумация.

2. Когато е предявен иск срещу предприятие, което погрешно е смятано за производител на стока, докато в действителност последната е произведена от друго предприятие, в националното право следва по принцип да се определят условията, съгласно които в рамките на такъв иск може да се допусне заменянето на една страна с друга. Национална юрисдикция, която разглежда условията, в зависимост от които е поставено това заменяне, трябва обаче да следи за съобразяването с приложното поле ratione personae на Директива 85/374, както е определено в членове 1 и 3 от нея".

B — *Преюдициално запитване на House of Lords*

19. След Решение по дело O'Byrne на 20 октомври 2006 г. High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division уважава представеното от ответника по въззивната жалба искане за заменяне, с мотива че APMSD е посочено погрешно като ответник вместо APSA. APSA обжалва това решение пред Court of Appeal, като на 9 октомври 2007 г. последният отхвърля въззивната му жалба. House of Lords допуска жалбата на APSA.

20. В това производство по обжалване House of Lords трябва да се произнесе дали в случай като този по главното производство правната уредба на държава членка, която допуска заменяне на ответника, като за такъв бъде привлечен действителният производител, е съвместима с Директива 85/374. Този въпрос е бил поставен на Съда още с втория и третия въпрос по първото преюдициално запитване и е получил отговор в Решението по дело O'Byrne. При определяне на точния обхват на предложеното решение обаче House of Lords се сблъсква със сериозни затруднения, свързани с тълкуването.

21. При тези условия House of Lords решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Съвместимо ли е с Директива [85/374] обстоятелството, че законодателството на държава членка разрешава заменянето с нов ответник по иск, предявен на основание Директива [85/374] след изтичането на десетгодишния срок, предвиден за предявяването на правата[, предоставени на увреденото лице] по силата на член 11 от Директива [85/374], в случай че

в образуваното през този десетгодишен период производство единственото лице, посочено като ответник, е лице, което не попада в приложното поле на член 3 от посочената директива?“.

IV — Производство пред Съда

22. Преюдициалното запитване от 11 юни 2008 г. е постъпило в Съда на 5 август 2008 г. В писмената фаза на производството ответникът по въззивната жалба и жалбоподателят по главното производство, както и Комисията са депозирали своите писмени становища. Представителите на ответника по въззивната жалба и жалбоподателя по главното производство, както и Комисията взимат участие в съдебното заседание от 30 юни 2009 г. с устни изявления.

V — Доводи на страните

23. APSA обръща внимание, че Директива 85/374 се основава на многопластов баланс на интереси. Като компенсация за обективната отговорност на производителя Директивата предвиждала няколко основания за освобождаване от отговорност, както и други защитни механизми за производителя. Във връзка с това член 11 постановявал, че правата на потребителя, произтичащи от Директивата, при всички случаи се погасявали след изтичане на десетгодишен срок от момента, в който производителят е пуснал стоката в обращение. Единствената възможност да се прекъсне този срок било предявяването на иск срещу производителя по смисъла на член 3. Тъй като Директива 85/374 имала за цел цялостно хармонизиране на регламентираните в нея въпроси, дефиницията за производител в член 3 била изчерпателна. Предвид факта, че APMSD не било производител по смисъла на член 3, заведеното срещу APMSD производство не можело да прекъсне десетгодишния давностен срок. Следователно правата на увреденото лице се погасявали след изтичане на този срок, така че било недопустимо то да предяви по-нататък тези права пред съда срещу APMSD като първоначален ответник или срещу APSA като нов ответник.

24. Според ответника по въззивната жалба в главното производство Директива 85/374 не противоречи на национална процесуалноправна уредба, съгласно която доставчикът на стока, срещу когото е предявен иск преди изтичане на предвидения в член 11 десетгодишен давностен срок, при извънредни обстоятелства може да бъде заменен с производителя на стоката в рамките на заменяне на ответника, дори и когато искането за заменяне е представено след изтичане на десетгодишния давностен срок. Такава правна уредба следвало да се счита за съобразена с Директивата по-специално в случая, когато заменянето предполагало ищецът да е искал ab initio да упражни правата си срещу даден производител и когато националните юрисдикции биха могли да отхвърлят искането за заменяне на ответ-

ника, ако до изтичане на десетгодишния срок привлеченият при заменянето ответник не е узнал за намерението на ищеца да упражни правата си по отношение на производителя.

25. Според становището на Комисията запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали в контекста на фактическата обстановка по главното производство заменянето на ответника, което се допуска от националното законодателство, е съвместимо с Директива 85/374, ако увреденото лице погрешно предяви правата си преди изтичане на десетгодишния давностен срок не срещу производителя по смисъла на член 3, параграф 1 от Директивата, а срещу доставчик, квалифициран като производител по смисъла на член 3, параграф 3 от Директивата, и поиска заменяне на ответника едва след изтичане на този десетгодишен срок. На този въпрос следвало да се даде положителен отговор.

VI — От правна страна

26. С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция иска от Съда да се произнесе относно питане, което вече е поставяно в рамките на същия правен спор от High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, като първа инстанция, и на което Съдът е дал отговор в Решение по дело O'Byrne [4].

27. Макар и да е влязло в сила първото решение на Съда по дело O'Byrne, чието обвързващо действие се разпростира не само върху запитващата юрисдикция, но и върху всички юрисдикции, които трябва да се произнесат по същото дело, повторното поставяне на същото запитване в рамките на същия спор е допустимо [5]. Съгласно постоянната съдебна практика подобно повторно запитване може да бъде основателно по-специално в случаите, когато националната юрисдикция среща трудности при разбирането или прилагането на решението, когато тя поставя на Съда нов правен въпрос или когато представя нови доводи, които биха могли да накарат Съда да се произнесе по различен начин относно запитване, на което вече е отговорил [6]. По принцип националният съд следва да прецени дали вече произнесеното преюдициално решение дава отговор, който му е в достатъчна степен полезен, или счита за необходимо да отправи ново запитване [7].

28. С оглед на изложеното по-нататък първо ще анализирам Решение по дело O'Byrne. След това ще използвам този анализ като отправна точка при изработването на предложение за отговор на повторно поставеното преюдициално запитване.

4 — Посочено по-горе в бележка под линия 3.

5 — *Rengeling*, H.-W./*Middeke*, A./*Gellermann*, M. Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Union. München 2003, § 10, p. 87.

6 — Определение от 5 март 1986 г. по дело Wünsche (69/85, Recueil, стр. 947, точка 15) и Решение от 11 юни 1987 г. по дело Pretura di Salò (14/86, Recueil, стр. 2545, точка 12).

7 — Вж. във връзка с това *Dauses*, A. P — Gerichtsbarkeit der EU. — in: Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts (ed. Dauses, M.), P. II, 224 (EL 23).

А — *Първо преюдициално запитване и Решение по дело O'Byrne*

1. По първия преюдициален въпрос: момент на пускане на стоката в обращение

29. В Решение по дело O'Byrne Съдът първо е трябвало да разгледа въпроса дали в случая, когато производителят продава дадена стока на занимаващо се с разпространението дъщерно дружество, което пък от своя страна я продава на трето лице, член 11 от Директива 85/374 трябва да се тълкува в смисъл, че стоката е пусната в обращение в момента, когато е предадена от производителя на дъщерното дружество, или в момента на предаването ѝ от дъщерното дружество на трето лице.

30. В отговора на този преюдициален въпрос Съдът е обърнал внимание, че съдържащата се в член 11 от Директива 85/374 разпоредба относно ограничаването във времето на правата, предоставени на увреденото лице, има неутрален характер. Следователно определянето на ограничения във времето за иска на увреденото лице трябва да отговаря на обективни критерии [8].

31. В резултат на това Съдът формулира принципа, че по смисъла на член 11 от Директивата дадена стока се счита за пусната в обращение, когато е напуснала организирания от производителя процес на производство и е навлязла в процеса по пускане в продажба, в който тя публично се предлага в състояние, годно за употреба или консумация. В случая по принцип е ирелевантно дали стоката се продава пряко от производителя на ползвателя или на потребителя, или тази продажба се осъществява в рамките на процеса по пускане в продажба с участието на един или повече доставчици [9].

32. Ако все пак обвързаността между производител и доставчик е толкова тясна, че последният всъщност е включен в производствения процес, то тогава и този доставчик попада в категорията „производител" по смисъла на член 11 от Директивата и самото предаване на стоката на този доставчик не се счита за пускане в обращение. Преценката за наличието на такава тясна обвързаност следва да се направи от националните юрисдикции [10].

2. Анализ на отговора на Съда на първия преюдициален въпрос

33. В отговора на първия преюдициален въпрос Съдът по същество констатира, че по принцип дадена стока се счита за пусната в обращение от момента, в който производителят я предаде на доставчик. Ако обаче производителят и даден доставчик са толкова тясно обвързани, че доставчикът всъщност следва да бъде

8 — Решение по дело O'Byrne (посочено в бележка под линия 3, точка 26).

9 — Пак там, точка 27 и сл.

10 — Пак там, точка 29 и сл.

причислен към производствения процес, то тогава и този доставчик трябва да бъде квалифициран като производител по смисъла на членове 7 и 11 от Директива 85/374. В такъв случай се счита, че стоката е пусната в обращение едва от момента, в който доставчикът, квалифициран като производител, предаде стоката на трето лице.

34. Тъй като използваното в членове 7 и 11 от Директивата понятие за производител препраща към съдържащата се в член 3 легална дефиниция на понятието „производител", в Решение по дело O'Byrne Съдът като цяло подкрепя функционално тълкуване на понятието „производител" по смисъла на член 3. За да определя точно обхвата и значението на това функционално тълкуване, първо ще изложа различните категории производители съгласно член 3, след което ще изясня на коя категория производител се позовава Съдът в този случай. Впоследствие ще поясня как това функционално тълкуване се вписва в предвидената в Директива 85/374 правна уредба относно давността.

а) Многопластовото понятие „производител" съгласно член 3 от Директива 85/374

35. При определяне приложното поле ratione personae на Директива 85/374 общностният законодател изхожда от комплексното, многопластово понятие „производител", описано в член 3 и обхващащо четири различни категории производители:

1) производител stricto sensu, който произвежда стоки в завършен вид, суровини или съставни части, включени в производството на други стоки (член 3, параграф 1, първата част на изречението);

2) псевдопроизводител, който се представя за производител, като поставя върху стоката своето име, търговска марка или друг отличителен знак (член 3, параграф 1, втората част на изречението);

3) вносител, който в рамките на своята търговска дейност внася в Общността стока с цел разпространение (член 3, параграф 2);

4) доставчик, който разпространява стоката, когато производителят — или вносителят, в случаите на внесени стоки — не може да бъде идентифициран и доставчикът в рамките на разумен срок от време не информира за самоличността на производителя или за лицето, което му е доставило въпросната стока (член 3, параграф 3).

36. Като изтъква в Решение по дело O'Byrne, че правен субект, който формално се явява част от веригата за разпространение, поради участието си в производствения процес на стоката функционално може да бъде разглеждан като производител, Съдът имплицитно, ала недвусмислено се позовава на категорията „производител" stricto sensu съгласно член 3, параграф 1, първата част на изречението. Единствено производителят stricto sensu организира процеса на производство на стоката и съответно е в състояние да формира този процес чрез включване в него на други правни субекти.

37. Възприетото в Решение по дело O'Byrne функционално тълкуване на понятието „производител" следователно се отнася до категорията „производител" в тесен смисъл (stricto sensu) съгласно член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374. Другите категории производители обаче не са засегнати от това функционално тълкуване на понятието „производител".

38. Националните юрисдикции следва да установят дали в конкретния случай доставчикът на дадена стока функционално следва да се квалифицира като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374. В това отношение обаче в Решение по дело O'Byrne Съдът вече е пояснил [11], че при преценката дали производителят и доставчикът са толкова тясно обвързани, че всъщност доставчикът трябва да бъде разглеждан като част от производствения процес, принципно е без значение дали производителят и доставчикът са различни юридически лица или не. Също така е без значение дали производителят stricto sensu е фактурирал стоките на съответния правен субект и дали той е платил продажната цена като всеки друг купувач. Без значение е и кое лице и към кой момент е било собственик на стоките. Важно е обаче дали става дума за предприятия, които осъществяват различни производствени дейности, или пък за предприятия, едното от които, а именно дъщерното дружество, се явява само търговец разпространител или пък лице, съхраняващо произведените от дружеството майка стоки.

39. С оглед на тези насоки при квалифицирането на доставчик като (функционален) производител на стоки по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374 решаващ се явява отговорът на въпроса дали след като предаде стоката на този доставчик, формално принадлежащ към веригата за разпространение, производителят de facto запазва контрола върху предадената стока [12]. Такъв по-специално е случаят, когато доставчикът не определя самостоятелно поведението си на пазара, а следва указанията на контролиращия го производител.

11 — Пак там, точка 30 и сл.

12 — В този смисъл е и становището, изразено от генералният адвокат Geelhoed в заключението му по дело O'Byrne (посочено по-горе в бележка под линия 3, точка 43), според когото критерият трябва да бъде контролът или предаването на контрола върху стоката. Вж. също *Viney*, G./*Jourdain*, P. Les conditions de la responsabilité. 3. ed., Paris 2006, p. 881; *Jourdain*, P. Responsabilité civile. Responsabilités spéciales. Produits défectueux. RTD civ. 2006, 331—333.

40. Въпросът относно предаването на фактическия контрол върху дадена стока трябва да бъде решаван от националните юрисдикции в рамките на разглеждането на всеки отделен случай, като се обръща специално внимание на организирания от производителя процес на производство и разпространение. Въпреки това не бива да се пренебрегва обстоятелството, че при вътрешни за икономическата група сделки предаването на стоката обикновено не води до загуба на контрола, особено когато, както е в главното производство, става дума за доставка от производител към 100 % притежавано от него дъщерно дружество.

41. При прехвърляне на стоката от производителя към 100 % притежавано от него дъщерно дружество, принадлежащо към разпространителската верига, може следователно да се презумира, че производителят запазва контрола върху стоката, дотогава докато това дъщерно дружество я продаде на лице или правен субект извън икономическата група. Тази презумпция е оборима. Икономическата действителност е твърде многостранна, за да се потвърди без отчитане на конкретните условия, че производителят не губи фактическия контрол върху дадена стока, когато я предаде на правен субект в рамките на същата икономическа група. Насрещното доказателство за загубата на контрол, както и доказателството за точния момент на предаване на стоката в рамките на икономическата група, се предоставят обаче от производителя, който в случая носи не само доказателствената тежест, но също така и риска от недоказването. Също така в това отношение, за да се избегне възможността за предоставяне на процесуално предимство на производителя, произтичащо от непрозрачни за потребителя отношения в рамките на икономическата група, спрямо това насрещно доказателство трябва да се поставят високи изисквания.

42. Ако не бъде представено насрещно доказателство за загуба на контрол при предаване в рамките на икономическата група, то доставчикът, който е 100 % притежавано от производителя дъщерно дружество и е получил стока от него, следва да се квалифицира като производител заедно с дружеството майка по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374.

б) Начален момент на погасителната давност съгласно член 11 от Директива 85/374 в светлината на функционалното тълкуване на понятието „производител“

43. С функционалното тълкуване на понятието „производител“ по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374 се отчита по адекватен начин въведеният от Директивата баланс между интересите на потребителите и на производителите. Това е видно на първо място от контекста на разпоредбата относно началния момент на давностния срок съгласно член 11 от Директивата, към която се отнася първият преюдициален въпрос на High Court of Justice.

44. По отношение на погасителната давност Директива 85/374 предвижда двойно ограничение във времето за отговорността на производителя за негови стоки.

45. От една страна, член 10, параграф 1 предвижда тригодишен давностен срок, считано от датата, на която увреденото лице е узнало или е следвало да узнае за вредата, за дефекта и за самоличността на производителя. Макар и този давностен срок да е сравнително къс, обстоятелството, че той започва да тече от момента на узнаването или на предизвиканото от небрежност незнание на основните факти, обосноваващи претенцията, крие в себе си възможността този срок да започне да тече едва години след първоначалната употреба на стоките. Освен това съгласно член 10, параграф 2 по отношение на този давностен срок са приложими националните правни разпоредби на държавите членки относно спирането или прекъсването на давността.

46. В допълнение към този „плаващ“ тригодишен давностен срок член 11 от Директивата предвижда един „фиксиран“ десетгодишен давностен срок, който започва да тече от момента на пускане на стоката в обращение, може да бъде прекъснат само при започване на съдебно производство срещу производителя и води до погасяване на правата, предоставени на увреденото лице съгласно Директивата [13].

47. Макар че, препращайки към десето съображение от Директива 85/374, в Решение по дело O'Byrne Съдът изтъква, че този десетгодишен давностен срок създава правна сигурност в интерес на всички участници и в този смисъл има неутрален характер, по мое мнение не може да се пренебрегне фактът, че в цялостния контекст на Директивата член 11 произвежда също и преди всичко неутрализиращо действие в полза на производителя.

48. Както генералният адвокат Geelhoed правилно посочва в своето заключение от 2 юни 2005 г. по дело O'Byrne [14], Директива

13 — Тъй като след изтичане на десетгодишния срок съгласно член 11 произтичащите от Директивата права се погасяват, в правната теория този срок като цяло се квалифицира не като давностен срок, а по-скоро като „погасителен срок“, който, използвайки терминологията на националното законодателство, се описва например като „подлежащ на служебно съблюдаване преклузивен срок“ (*Graf von Westphalen*, F. Produkthaftungshandbuch, vol. 2, 2. ed., München 1999, § 79, p. 15), „vervaltermijn“ (*Dommering-van Rongen*, L. Productaansprakelijkheid. Amsterdam 2000, p. 92 sq.), „délai d'extinction“ (*Le Tourneau*, Ph. Droit de la responsabilité et des contrats. 6. ed., Paris 2006, p. 8461). Такова използване на разработените за националното законодателство понятия все пак крие опасността съдържащите се в тези понятия процесуалноправни принципи индиректно да намерят израз в тълкуването на член 11 от Директивата. Освен това в десето съображение от Директивата изрично се препраща към „единен срок за предявяване на исковете за обезщетение“. С оглед на това Съдът в Решение по дело O'Byrne (посочено в бележка под линия 3), както и генералният адвокат Geelhoed в своето заключение по това дело с право описват десетгодишния срок по член 11 от Директива 85/374 като давностен срок, при което това понятие следва да се разбира по смисъла на общностното право.

14 — Заключение на генералния адвокат Geelhoed по дело O'Byrne (посочено по-горе в бележка под линия 3, точка 29).

85/374 има за цел защитата на потребителя, като предвижда обективна отговорност на производителя в случаите, когато е причинена вреда от дефект на негова стока, макар и при съществуващи възможности за изключване на отговорността. Това квалифициране на отговорността на производителя като обективна отговорност произтича непосредствено от второ съображение от Директива 85/374, съгласно което обективната отговорност на производителя е единственият начин за адекватно решение на проблема с разпределението на рисковете, свързани с модерното технологично производство [15]. Тази квалификация като обективна отговорност се потвърждава при анализа на текста и структурата на Директивата. Така вредата, подлежаща на обезщетяване, последователно се описва като предизвикана от дефект на стоката, без при това да се изисква непредпазливо или противоправно поведение на производителя [16]. В това отношение критерият при преценката дали дадена стока е дефектна съгласно член 6 от Директива 85/374 е оправданото правно очакване на потребителя, а не насрещното задължение на производителите за полагане на дължима грижа [17].

49. Обективната отговорност на производителя е ограничена във времето и съгласно член 11 от Директива 85/374 се погасява най-късно с изтичане на десет години от момента, когато стоката е пусната в обращение. Този „фиксиран" десетгодишен срок е оправдан най-вече поради това че за производителя обективната отговорност представлява по-голяма тежест, отколкото традиционният режим на договорната и извъндоговорната отго-

15 — Вж. във връзка с това напр. *Borghetti*, J.-S. La responsabilité du fait des produits. Etude de droit comparé. Paris 2004, 434, p. 432 sq.

16 — Вж. напр. *Taschner*, H. C. Product liability: basic problems in comparative law perspective. — in: Product Liability in Comparative Perspective (ed. Fairgrieve, D.). Cambridge 2005, 155—161, който изтъква, че фактическият състав на член 4 от Директива 85/374 изисквал само наличие на вреда, дефект и причинна връзка, при което поведението на производителя се явявало ирелевантно. Следователно отговорността на производителя била не „fault based", а „defect based".

17 — Въпреки това въпросът относно квалифицирането на отговорността на производителя в правната теория и преди всичко в немскоезичната литература е довел до оживен научен дебат, при който е предложена квалификация не само като обективна отговорност, но също така и като отговорност поради излагане на опасност, като комбинация от различни елементи на виновната и обективната отговорност в зависимост от вида на дефекта или като комбинация от отговорност поради излагане на опасност и обективна отговорност за дефектни стоки (вж. напр. *Oechsler*, J. — in: *Staudinger*. Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. vol. 2, Berlin 2002, Einl zum ProdHaftG, p. 27). Също и в други правни системи се дават най-различни отговори на въпроса относно правната природа на отговорността на производителя на основата на националното законодателство, като в частност се използват понятия като „responsabilité quasi objective", „responsabilité mixte" (*Le Tourneau*, Ph., вж. по-горе в бележка под линия 13, точка 8350) или „responsabilité de plein droit" във френската теория, „risicoaansprakelijkheid" (*Van Empel*, M./*Ritsema*, H. A. Aansprakelijkheid voor producten. 2. ed. Deventer 1992, p. 53) и „risicoaansprakelijkheid met schuldelementen" (*Dommering-van Rongen*, L., вж. по-горе в бележка под линия 13, стр. 36) в нидерландската теория, „objectieve aansprakelijkheid met eerbiedigend karakter" в белгийската теория (*Wuyts*, D. Productaansprakelijkheid: een Richtlijn voor (n)iets? TBBR 2008, 3—7). В този дебат най-често се пропуска обстоятелството, че с Директива 85/374 е въведена общностноправна уредба на отговорността, спрямо която въведените в националните законодателства понятия относно отговорността не могат да намерят пряко приложение. Тъй като съгласно текста, целта и структурата на Директива 85/374 вината съвсем не е условие за отговорността, предвидената в Директивата отговорност се квалифицира в общностното право като обективна отговорност (както правилно отбелязват *Taschner*, H. C./*Frietsch*, E. Produkthaftungsgesetz und EG-Produkthaftungsrichtlinie. München 1990. 2. ed., член 1 от Директивата, точка 2. Вж. също *V. Bar*, C. Gemeineuropäisches Deliktsrecht. vol. II. München 1999, p. 391, който много нюансирано описва тази отговорност като основаваща се на стриктен режим на презумиране на вина).

ворност. За да не се възпрепятства технологичното развитие [18], за да бъде задържана в приемливи рамки допълнителната тежест за производителите и за да се даде възможност за застраховане срещу рисковете, свързани с тази отговорност [19], общностният законодател е счел за необходимо да ограничи обективната отговорност във времето, като гарантира на производителите фиксиран и единен краен срок в рамките на Общността.

50. Съдържащата се в член 11 горна граница от десет години за отговорност на производителя следва да се разглежда в цялостната систематика на Директива 85/374 като противовес на обективния характер на тази отговорност за стоките. От това пряко следва, че едно изместване на началния момент на този давностен срок неминуемо се отразява на въведения с Директивата баланс на интересите между производители и потребители. Ако давностният срок започне да тече в един по-късен момент, би се увеличила не само защитата на потребителя, но и рискът от отговорност на производителя. Ако обаче давностният срок започне да тече в един по-ранен момент, то тогава би се намалила защитата на потребителя, а успоредно с това и рискът от отговорност на производителя.

51. За да се предотврати неоправданото съкращаване на давностния срок в ущърб на потребителите, при тълкуване на понятието „пускане в обращение“ в Решение по дело O'Byrne Съдът е посочил като събитие, поставящо началото на срока, не основно фактическото предаване на стоката от производителя на друг правен субект, а по-скоро организирания от производителя процес на производство и упражнявания във връзка с това контрол. В този случай предаването на стоката на дъщерно дружество, формално принадлежащо към разпространителската мрежа, не се счита за пускане на стоката в обращение, ако това предаване представлява изцяло осъществена в рамките на икономическата група сделка, при която производителят не губи контрол върху стоката.

52. Поради това Съдът тълкува функционално понятието за производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374, за да предотврати възможността давностният срок да започне да тече в резултат на сделки в рамките на икономическата група, независимо че стоката още не е напуснала сферата на контрол на производителя. Решение в обратен смисъл би дало възможност на производителите значително да съкратят десетгодишния давностен срок чрез складиране и съхра-

18 — Въпреки че съгласно член 7, буква д) от Директивата производителят не носи отговорност, ако докаже, че съществуващият дефект не е можело да бъде установен при съвременното ниво на науката и техниката към момента на пускане на стоката в обращение, той носи доказателствената тежест, а с това и доказателствения риск за това доказателство, което го освобождава от отговорност. С оглед на горното това основание за освобождаване от отговорност може само частично да компенсира риска от възпрепятстване на иновационното развитие, който крие обективната отговорност за вреди, причинени от дефект на стока. На този фон, в единадесето съображение от Директива 85/347 основателно се посочва, че стоките се изхабяват във времето и се разработват по-високи стандарти за безопасност с развитието на науката и технологиите, така че не би било основателно да се търси отговорност от един производител в неограничен срок за дефекти в неговите стоки.

19 — В този аспект правната теория препраща преди всичко към възможността да се застрахова рискът от отговорност за дефектна стока като главно основание за въвеждане на десетгодишен давностен срок съгласно член 11 от Директива 85/374; вж. *Borghetti*, J.-S., op. cit. (бележка под линия 15), стр. 491 и сл.; *Van Wassenaer van Catwijck*, A. Productenaansprakelijkheid in Europees verband. 2.ed. Zwolle 1991, p. 104; *Kullmann*, H. J. Produkthaftungsgesetz. 2. ed., Berlin 1997, p. 149.

нение на стоки в рамките на икономическата група [20], което пък от своя страна би довело до нарушаване на създадения от Директивата баланс между интересите на производителите и на потребителите.

3. По втория и третия преюдициален въпрос: привличане на производител в текущо производство чрез заменяне на ответника

53. С втория и третия преюдициален въпрос, по които Съдът е трябвало да се произнесе с преюдициално решение по дело O'Byrne, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали националното законодателство може да предостави на юрисдикциите право на преценка да разглеждат дело, погрешно заведено срещу лице, различно от производителя, като „иск, предявен срещу него" по смисъла на член 11 от Директива 85/374 (втори преюдициален въпрос) и дали член 11 допуска във връзка с това национална правна уредба, съгласно която чрез заменяне на страна производителят може да бъде привлечен като ответник в производство, което погрешно е заведено преди изтичане на десетгодишния давностен срок срещу друго предприятие, независимо че искането за заменяне на страната е предявено едва след изтичане на този срок и срещу този производител не е било заведено своевременно друго съдебно производство във връзка с въпросната стока (трети преюдициален въпрос).

54. В рамките на отговора на тези съвместно разглеждани преюдициални въпроси Съдът на първо място е установил, че Директивата не съдържа текст, който да определя кои са приложимите процесуални разпоредби, когато увреденото лице предяви иск по повод на дефектна стока и при това допусне грешка относно самоличността на производителя. Следователно условията, при които в рамките на такъв иск е допустимо заменяне на страна, се определят от националното процесуално право [21].

55. След това Съдът е обърнал внимание, че Директивата има за цел цялостно хармонизиране на регламентираните в нея въпроси и кръгът от носещите отговорност лица, определен в членове 1 и 3, следва да се разглежда като изчерпателен. В рамките на тази правна уредба други лица могат да бъдат разглеждани като производители само в изчерпателно изброените случаи на член 3 [22].

56. С оглед на тези съображения в отговор на втория и третия преюдициален въпрос Съдът стига до заключението, че в случай като този по главното производство по

20 — В този смисъл изразява становище и генералният адвокат Geelhoed в своето заключение по дело O'Byrne (посочено по-горе в бележка под линия 3, точка 48 и сл.).

21 — Решение по дело O'Byrne (цитирано по-горе в бележка под линия 3, точка 34).

22 — Пак там, точки 35 и 37.

принцип националното законодателство определя при какви условия е допустимо заменянето на някоя от страните. При проверка на условията за такова заменяне на страна националната юрисдикция обаче трябва да следи за съблюдаване на приложното поле ratione personae на Директивата, както е предвидено в членове 1 и 3 от нея [23].

4. Анализ на отговора на Съда на втория и третия преюдициален въпрос

57. От задълбочения анализ на Решение по дело O'Byrne ме стигам до извода, че са възможни две фундаментално различни тълкувания на дадения от Съда отговор по втория и третия преюдициален въпрос, и по-специално на изискването националната юрисдикция да следи за съблюдаване на приложното поле ratione personae на Директива 85/374 в хода на проверката на условията за заменяне на страна по процеса.

58. От една страна, решението би могло да се тълкува в смисъл, че заменяне на страна при спазване на национално законодателство може да изпълнява изискванията на Директива 85/374, ако „замененият" ответник попада в приложното поле ratione personae на Директива 85/374 и производството погрешно, добросъвестно и своевременно е образувано срещу предприятие, различно от производителя, макар и искането за заменяне на страната да е било предявено едва след изтичане на десетгодишния давностен срок. Очевидно High Court of Justice е основал на това тълкуване решението си от 20 октомври 2006 г., с което е удовлетворил искането на ответника по въззивната жалба за заменяне на страна. House of Lords също изглежда клони към тълкуване в този смисъл.

59. Макар и тази първа тълкувателна версия да е съвместима с текста на преамбюла му, според мен Решение по дело O'Byrne съдържа много белези, които свидетелстват, че в случая Съдът е стигнал до противоположния извод.

60. В подкрепа на тази втора тълкувателна версия е цялостният анализ на Решение по дело O'Byrne, при който специално внимание трябва да се обърне на променената от Съда формулировка на втория и третия преюдициален въпрос. Съдът е обобщил тези два въпроса в един и е отговорил в смисъл, че условията за заменяне на страна в процеса се определят по принцип от националното законодателство, но при проверка на условията за такова заменяне националните юрисдикции нямат право да разширяват приложното поле ratione personae на Директивата.

61. С това указание относно задължението за съблюдаване на приложното поле

23 — Пак там, точка 39.

ratione personae на Директива 85/374 при отговора на втория преюдициален въпрос се изключва разглеждането на погрешно образувано производство срещу предприятие, различно от производителя, като „иск, предявен срещу него“ по смисъла на член 11, тъй като това би означавало, че предприятие, което не попада в рамките на понятието „производител“ по смисъла на член 3, би било квалифицирано като производител в противоречие с приложното поле ratione personae на Директива 85/374.

62. На същото основание отрицателният отговор на втория преюдициален въпрос води имплицитно до отрицателен отговор и на третия преюдициален въпрос. Тъй като погрешно заведеното производство срещу предприятие, различно от производителя, не може да бъде квалифицирано като „иск, предявен срещу него“, то това производство няма действие, прекъсващо давността по смисъла на член 11 от Директива 85/374, и претенциите срещу действителния производител, ако срещу него не бъде заведено отделно производство, се погасяват с изтичане на десетгодишния давностен срок. С оглед на това се изключва възможността производителят да бъде привлечен впоследствие при условията на заменяне на страна в процеса като ответник в едно вече открито производство, в което са предявени по съдебен път вече погасените претенции срещу друго предприятие. В противен случай съдебното производство срещу предприятие, различно от производителя, de facto би се третирало като производство срещу действителния производител — нещо, което Съдът изключва при отговора на втория преюдициален въпрос.

Б — *Преюдициалното запитване на House of Lords*

1. Уводни бележки

63. С преюдициалното си запитване от 11 юни 2008 г. House of Lords иска по същество повторно да бъде разгледан въпросът дали заменянето на ответника при условията на главното производство е съвместимо с Директива 85/374. При формулиране на този преюдициален въпрос House of Lords се основава на разбирането, че първоначално привлеченият като ответник в главното производство доставчик APMSD не може да бъде квалифициран като производител по смисъла на член 3 от Директива 85/374 и че искането за заменяне на страна в процеса е предявено едва след изтичане на десетгодишния давностен срок съгласно член 11 от Директивата.

64. APSA обаче изтъква, че в главното производство все още не е окончателно изяснено дали APMSD може да бъде квалифицирано като производител по смисъла на член 3 от Директива 85/374. Също така не е решено дали предявяването на иска срещу APSA на 16 октомври 2002 г. е станало преди изтичане на десетгодишния давностен срок съгласно член 11 от Директивата или не. Позовавайки се на съдържащата се в акта за преюдициално запитване информация, Комисията поспециално твърди, че APMSD трябва да бъде квалифицирано като производител по смисъла на член 3 от Директивата и че преюдициалният въпрос трябва да се преформулира съответно.

65. Дори и Съдът да не е компетентен сам да преценява фактите по спора в главното производство, с оглед на особеностите на фактическата обстановка в случая той може да даде на запитващата юрисдикция полезни насоки с цел да я улесни в разрешаването на правния спор в главното производство.

66. В този контекст ще анализирам на първо място преюдициалния въпрос в избраната от House of Lords формулировка. След това ще изследвам предпоставките, от които изхожда House of Lords, и ще разгледам техните възможни последици по отношение на отговора на преюдициалния въпрос.

2. Невъзможност за заменяне на ответника чрез привличане на производителя след изтичане на давностния срок по член 11 от Директива 85/374

67. Основният въпрос, който следва да бъде изяснен в отговора на преюдициалното запитване на House of Lords, е дали и при какви условия националното законодателство може да предостави възможност на едно увредено лице след изтичане на описания в член 11 от Директива 85/374 давностен срок да привлече производителя като ответник в производство, заведено преди изтичане на давностния срок по погрешка срещу доставчик, и по този начин да предяви по съдебен ред срещу производителя правата, които са му предоставени съгласно Директивата.

68. По мое мнение такова заменяне на ответника с производителя, който е освободен от отговорност поради изтичане на десетгодишния давностен срок, е несъвместимо с Директива 85/374.

69. На първо място, следва да се обърне внимание, че съгласно постоянната съдебна практика Директива 85/374 се стреми към пълно хармонизиране на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки. Правото на преценка, с което държавите членки разполагат за регламентиране на отговорността поради дефектни стоки, изцяло се определя от Директива 85/374 и се извежда от текста, целта и структурата на последната [24].

70. Също така в постоянната си практика Съдът постановява, че член 13 от Директива 85/374, съгласно който се запазват правата, които едно увредено лице може да упражни на основание на правото на договорна и извъндоговорна отговорност или на основание на даден специален режим, съществуващ към момента на нотифицирането на тази директива, не би

24 — Решение от 25 април 2002 г. по дело Комисия/Франция (C-52/00, Recueil, стр. I-3827, точки 16 и 24), Решение от 25 април 2002 г. по дело Комисия/Гърция (C-154/00, Recueil, стр. I-3879, точки 12 и 20), Решение от 25 април 2002 г. по дело González Sánchez (C-183/00, Recueil, стр. I-3901, точка 25), Решение от 10 януари 2006 г. по дело Skov и Bilka (C-402/03, Recueil, стр. I-199, точка 22 и сл.) и Решение от 4 юни 2009 г. по дело Moteurs Leroy Somer (C-285/08, Сборник, стр. I-4733, точка 20 и сл.).

могъл да се тълкува като оставящ на държавите членки възможността да запазят общ режим на отговорност поради дефектни стоки, който е различен от предвидения с посочената директива [25].

71. Съгласно тези насоки Директива 85/374 определя не само долните, но и горните граници на обективната отговорност за стоката на производителя [26], при което правният режим относно давността съгласно член 11 безспорно трябва да бъде квалифициран като определяне на максималната продължителност на отговорността.

72. Тълкуването на член 11 от Директива 85/374 според текста и структурата ѝ недвусмислено показва, че правата, предоставени на увреденото лице срещу съответния производител съгласно тази директива, би следвало изцяло да бъдат погасени с изтичане на предвидения в нея десетгодишен давностен срок. В текста на тази разпоредба на различните езици погасяването на правата се описва например с термините „prenehajo“, „erlöschen“, „shall be extinguished“, „s'éteignent“, „se extinguirán“, „si estinguono“, „komen te vervallen“. Следователно текстът на тази разпоредба не предлага доводи в подкрепа на становището, че произтичащите от Директивата права могат да бъдат възстановени след погасяването им на каквото и да било основание.

73. Тълкуването в смисъл, че изтичането на срока на погасителната давност съгласно член 11 от Директива 85/374 води до безвъзвратно погасяване на произтичащите от Директивата права на увреденото лице срещу освободения от отговорност производител, съответства освен това на практиката на Съда във връзка с преследваните с Директивата цели.

74. Позовавайки се на първо съображение от Директива 85/374, в постоянната си практика Съдът постановява, че с тази директива се цели не само да се избегнат различията в защитата на потребителите, но и да се гарантира ненарушаване на конкуренцията между икономическите субекти, както и облекчаване на свободното движение на стоки [27].

75. При съпоставка между тези три цели на правно регламентиране защитата на потребителите не се ползва в рамките на

25 — Посочените в бележка под линия 24 Решение по дело Moteurs Leroy Somer (точка 22), Решение по дело Skov и Bilka (точка 39), Решение по дело Комисия/Франция (точка 21), Решение по дело Комисия/Гърция (точка 17) и Решение по дело González Sánchez (точка 30).

26 — Директива 85/374 все пак не изключва прилагането на различни национални правни уредби относно договорната и извъндоговорната отговорност, ако те почиват на други основания. Вж. *Magnus*, U. Die Produkthaftung des Zwischenhändlers vor dem EuGH. GPR 2006, 121—123, който във връзка с това правилно изтъква, че Директивата не трябва да се разглежда като правна уредба на цялостния правен институт на отговорността за стоки, а представлява само частична, но за сметка на това изцяло хармонизираща правна уредба на този проблем със средствата на обективната отговорност.

27 — Вж. посочените в бележка под линия 24 Решение по дело Moteurs Leroy Somer (точка 29), Решение по дело Комисия/Франция (точка 17), Решение по дело Комисия/Гърция (точка 13) и Решение по дело González Sánchez (точка 26).

Директива 85/347 с приоритет спрямо другите две цели [28], за разлика от много други директиви, отнасящи се до потребителите [29]. Цел на Директива 85/374 е справедливото разпределение на рисковете между увреденото лице и производителя, което впрочем е изрично потвърдено в седмо съображение от нея [30].

76. С оглед на това в постоянната си практика Съдът постановява, че национални разпоредби в областта на защитата на потребителя, които излизат извън рамките на съдържащите се в Директива 85/374 условия, противоречат на Директивата в светлината на поставената като цел цялостна хармонизация [31].

77. Както вече отбелязах, в това отношение десетгодишният давностен срок съгласно член 11 от Директива 85/374 има за цел да гарантира на производителите фиксиран краен срок за тяхната обективна отговорност. По този начин се постига не само задържане в определени граници на допълнителната тежест за производителите, но същевременно и рискът от отговорността става по-лесен за застраховане [32].

78. Тези две цели могат да бъдат постигнати само ако началният и крайният

28 — Вж. *Schaub*, R. Abschied vom nationalen Produkthaftungsrecht? Anspruch und Wirklichkeit der EG-Produkthaftung. ZEuP 2003, 562—570; *Schroeter*, U. Zur historischen Auslegung sekundären Gemeinschaftsrechts und deren Grenzen am Beispiel der Produkthaftungsrichtlinie. ELR 2006, 296—297; *Whittaker*, S. Form and Substance in the Harmonisation of Product Liability in Europe. ZEuP 2007, 858—866; *Bacache*, M. La loi nº 98-389 du 19 mai 1998, 10 ans après. Resp. civ. et assur. 2008, étude 7, p. 2.

29 — В цитираните в бележка под линия 24 Решение по дело Комисия/Франция (точка 18), Решение по дело Комисия/Гърция (точка 14) и Решение по дело González Sánchez (точка 27) Съдът основателно е посочил, че някои засягащи потребителя директиви във връзка с това изрично предвиждат, че държавите членки могат да въвеждат или запазват по-строги разпоредби за защита на потребителите в сферата, попадаща в обхвата на Директивата, и по този начин могат да осигуряват по-високо ниво на защита на потребителите. Вж. член 8 от Директива 90/314/ЕИО на Съвета от 13 юни 1990 година относно пакетните туристически пътувания, пакетните туристически ваканции и пакетните туристически обиколки (ОВ L 158, стр. 59; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 9, стр. 248), член 8 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95; стр. 29, Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273), член 14 от Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 г. относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние (ОВ L 144, стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 4, стр. 160), член 8, параграф 2 от Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 г. относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 5, стр. 89).

30 — Съгласно седмо съображение от Директива 85/374 справедливото разпределение на рисковете между увреденото лице и производителя предполага производителят да има възможност да се освободи от отговорност, ако представи доказателство за освобождаващите го обстоятелства.

31 — Основните решения са посочени в бележка под линия 24 — Решение по дело Комисия/Франция и Решение по дело Комисия/Гърция. В тези решения като противоречащо на Директивата е квалифицирано: разширяването на обхвата на понятието „вреда“ поради неспазване на предвиденото в член 9, параграф 1, буква б) лично участие на потребителя в размер на 500 EUR (Решение по дело Комисия/Франция, точка 26 и сл. и Решение по дело Комисия/Гърция, точка 34), неограниченото прилагане на отговорността на производител спрямо доставчика в отношенията с потребителя (Решение по дело Комисия/Франция, точка 36 и сл.), въвеждането на допълнителни елементи на фактическия състав на освобождаването от отговорност съгласно член 7, букви г) и д) (Решение по дело Комисия/Франция, точка 42 и сл.). В последващата съдебна практика като противоречащи на Директивата са квалифицирани: законовото регламентиране, съгласно което доставчик трябва да встъпи в отговорността на производителя спрямо потребителя (Решение по дело Skov и Bilka, цитирано в бележка под линия 24; потвърдено с Решение от 5 юли 2007 г. по дело Комисия/Дания, C-327/05, Сборник, стр. I-93), и ограничаването на възможността за освобождаване от отговорност на доставчика съгласно член 3, параграф 3 до случаите, в които производителят е неизвестен (Решение от 14 март 2006 г. по дело Комисия/Франция, C-177/04, Recueil, стр. I-2461).

32 — Вж. във връзка с това точка 47 и сл. от настоящото заключение.

момент на десетгодишния срок се прилагат еднакво в рамките на Общността. В този контекст протичането на давностния срок се определя в член 11 от Директива 85/374 въз основа на обективно установими критерии: срокът започва да тече от момента, в който производителят пусне стоката в обращение, и е с продължителност десет години. За да се избегне възможността правните разпоредби на държавите членки относно спирането или прекъсването на давността да доведат до различни национални правни уредби на десетгодишния срок, законодателят освен това изчерпателно е регламентирал в член 11 основанията за прекъсване на давността в смисъл, че само започването на съдебно производство срещу производителя може да доведе до прекъсване на тази давност. Следователно предявяването на иск срещу лице, различно от производителя, не води до прекъсване на десетгодишния давностен срок [33].

79. От систематична гледна точка тази изчерпателна регламентация на основанията за прекъсване на давността съгласно член 11 от Директива 85/374 представлява много ясен знак за това, че произтичащите от Директивата права, които съгласно член 11 са погасени, вече не могат да бъдат упражнени по съдебен път, включително и по реда на уреденото по националното процесуално право заменяне на страна по делото в рамките на вече образувано производство срещу доставчик. Ако се допусне увредено лице, чиито права срещу производителя са вече погасени, да може да привлече този производител като ответник в друго производство, в което същите искове са предявени срещу доставчик, то в резултат на това би възникнало ново основание за прекъсване на давността. В такъв случай завеждането на производство срещу предприятие, което погрешно е считано за производител, всъщност de facto би могло да прекъсне давността и по отношение на производителите. По този начин посочената в член 11 максимална продължителност на отговорността на производителите би била надхвърлена, което е изключено с оглед на предприетото с Директива 85/374 пълно хармонизиране в тази област.

80. В резултат на всичко гореизложено стигам до извода, че национална правна уредба, съгласно която чрез заменяне на ответника в съдебно производство, в което произтичащите от Директивата права погрешно, но своевременно са предявени срещу друго предприятие, увреденото лице може да привлече в качеството на ответник производителя, който поради изтичане на давностния срок съгласно член 11 от Директива 85/374 е освободен от отговорност по тази директива, не е съвместима с Директива 85/374.

33 — В точка 58 от заключението си по дело O'Byrne (посочено в бележка под линия 3) генералният адвокат Geelhoed основателно посочва, че десетгодишният давностен срок не се прекъсва, ако увреденото лице погрешно е образувало съдебно производство срещу лице, различно от производителя по смисъла на член 3. Вж. също *Taschner*, H. C./*Frietsch*, E., op. cit. (бележка под линия 17), член 11 от Директивата, точка 8, който обръща внимание, че ако в хода на съдебното производство се окаже, че то е заведено срещу погрешно лице, претенцията срещу действителното лице, към което трябва да бъде насочен искът, се счита за погасена. Вж. в същия смисъл *Kullmann*, H. J., op. cit. (бележка под линия 19), стр. 152.

3. Анализ на предпоставките в преюдициалния въпрос на House of Lords и на техните последици за прилагането на Директива 85/374

81. Както вече посочих, APSA изтъква, че в главното производство все още няма окончателно решение по предположенията, стоящи в основата на преюдициалното запитване, а именно че APMSD не е производител по смисъла на член 3 от Директива 85/374 и че срещу APSA за пръв път е заведен иск едва след изтичане на десетгодишния давностен срок. Освен това Комисията недвусмислено клони към становището, че съгласно член 3, параграф 3 APMSD следва да бъде квалифицирано като производител, поради което настоява преюдициалният въпрос да бъде преформулиран с оглед на това обстоятелство.

82. Тъй като Съдът може да даде полезни насоки на запитващата юрисдикция с цел да я улесни в правното разрешение на спора в главното производство, ще подложа на детайлно изследване двете основни предположения на House of Lords, като при това ще поясня как по принцип се определя протичането на давностния срок по член 11 от Директива 85/374 в случай като този по главното производство и как в светлината на Директивата се оценява заменянето на ответника чрез привличане на производителя, ако искането за заменяне е предявено преди изтичане на давностния срок. След това ще разгледам въпроса за последиците от квалифицирането на доставчик, какъвто е APMSD, като производител по смисъла на член 3 от Директива 85/374 в случай като този по главното производство.

а) Давност съгласно член 11 от Директива 85/374 и заменяне на ответника преди изтичане на давностния срок

i) Протичане на давностния срок съгласно член 11 от Директива 85/374 в случай като този по главно производство

83. Съгласно член 11 от Директива 85/374 правата, предоставени на увреденото лице съгласно тази директива, се погасяват с изтичане на десетгодишен срок, считано от датата, на която производителят е пуснал в обращение стоката.

84. Въпросът относно определянето на точния момент, в който дадена стока е пусната в обращение, е поставен пред Съда още с първото преюдициално запитване на High Court of Justice и е получил недвусмислен отговор в Решение по дело O'Byrne.

85. Съдът правилно е постановил, че дадена стока се счита за пусната в обращение едва от момента, в който е напуснала организирания от производителя процес на производство и е навлязла в процеса на пускане в продажба, в който тя публично се

предлага в състояние, годно за употреба или консумация [34]. В този контекст предаването на стоката на формално принадлежащо към разпространителската верига дъщерно дружество не се счита за пускане на стоката в обращение, ако това предаване представлява чисто вътрешна за икономическата група сделка, при която производителят не загубва контрол върху стоката [35].

86. Ако националните юрисдикции в крайна сметка потвърдят в главното производство, че обвързаността между APSA и APMSD е толкова тясна, че по отношение на съответната ваксина APMSD не е могло самостоятелно да определя своето поведение, доставената на APMSD ваксина ще бъде пусната в обращение едва в момента, в който APMSD я продаде на трето лице.

87. Във връзка с това от преюдициалното запитване става ясно, че в главното производство съвсем точно е определена датата, на която APSA е изпратило ваксината на APMSD. Ваксината е изпратена на 18 септември 1992 г. и на 22 септември 1992 г. е пристигнала при APMSD. Все пак точният момент, в който APMSD е продало ваксината на Министерството на здравеопазването, не е изяснен. По данни на запитващата юрисдикция тази продажба е извършена „вероятно в периода между края на септември 1992 г. и началото на октомври 1992 г.“. В крайна сметка на 3 ноември 1992 г. доза от разглежданата ваксина е приложена на ответника по въззивната жалба.

88. На 16 октомври 2002 г. ответникът по въззивната жалба предявява иск срещу APSA за упражняване на произтичащите от Директива 85/374 права.

89. Ако десетгодишният давностен срок, приложим по отношение на APSA, е започнал да тече едва с предаване на ваксината на Министерството на здравеопазването, то би трябвало да се установи точният момент на продажбата на ваксината от страна на APMSD на министерството, за да се определи началният момент на този давностен срок. Независимо от въпроса дали в тази хипотеза погасителната давност, приложима по отношение на APSA, вече не е била своевременно прекъсната с предявяването на иска срещу APMSD [36], съдебното производство срещу APSA от 16 октомври 2002 г. при всички случаи е било образувано преди изтичане на десетгодишния срок, ако ваксината е била пусната в обращение едва с продажбата ѝ на Министерството на здравеопазването на 16 октомври 1992 г. или на по-късна дата [37].

34 — Решение по дело O'Byrne (посочено по-горе в бележка под линия 3, точка 32).

35 — Вж. точка 39 и сл. от настоящото заключение.

36 — Вж. точка 109 и сл. от настоящото заключение.

37 — Макар Директива 85/374 да не установява изрично методика за изчисляване на сроковете, в светлината на поставеното като цел цялостно хармонизиране това изчисляване също трябва да бъде еднакво приложимо в рамките на Общността. Така предвид следваните с тази директива цели изглежда удачно да се възприеме метода за изчисление, залегнал в основата на множество актове на Общността, при който съгласно правилото *dies a quo non computatur in termino* денят, когато настъпва събитието, поставящо началото на срока, не се брои (вж. член 80 и сл. от Процедурния правилник на Съда). По този начин в частност се гарантира, че потребителят може изцяло да използва полагащия му се срок (вж. Решение от 15 януари 1987 г. по дело Misset, 152/85, Recueil, стр. 223, с член 80 и сл. от Процедурния правилник на Съда). Срокът съгласно член 11 от Директива 85/374 следователно приключва по принцип в края на деня, който след десет години е със същата цифра като деня, в който стоката е била пусната в обращение.

90. Дори точният момент на продажбата на ваксината на Министерството на здравеопазването, от който започва да тече срокът, да не може да се установи, а само да се сведе до периода между 22 септември 1992 г., получаването на ваксината от APMSD, и 3 ноември 1992 г., ваксинирането на ответника по въззивната жалба, със завеждането на съдебното производство срещу APSA на 16 октомври 2002 г. давностният срок при всички положения е бил прекъснат своевременно. Ако APSA направи възражение за изтекла давност, то би трябвало да докаже и кой е моментът, когато ваксината е пусната в обращение [38]. Ако APSA като производител би могло да ограничи този момент само в рамките на определен период, който започва повече от десет години преди момента на предявяване на иска, но приключва по-малко от десет години преди този момент, то тогава APSA като производител би носило не само доказателствената тежест, но също така и доказателствения риск за определянето на точния начален момент на давността [39]. Дори и при тази хипотеза поради невъзможността да се установи точният момент на пускане в обращение съдебното производство от 16 октомври 2002 г. при всички положения е било заведено своевременно и следователно има действие, прекъсващо давността спрямо APSA.

ii) Възможност за заменяне на страна чрез привличане на производителя преди изтичане на давностния срок съгласно член 11 от Директива 85/374

91. Директива 85/374 не съдържа уредба по въпроса кои процесуални разпоредби следва да се прилагат, когато увредено лице иска да упражни срещу производител правата си, произтичащи от тази директива. Ако националното процесуално право предвижда възможността ответникът да бъде заместен с друг в рамките на вече заведено производство и по този начин увреденото лице да упражни предявените си пред съда права срещу привлечения ответник, то едно такова заменяне на ответника по принцип следва да се разглежда като допустима форма на предявяване на иск срещу производителя.

92. Следователно докато давностният срок съгласно член 11 от Директива 85/374 още не е изтекъл, производителят може да бъде привлечен в рамките на валидно заменяне на ответника съгласно националното процесуално право в друго съдебно производство, в което исканията за обезщетение за вреди, свързани с отговорността за дефектни стоки, погрешно са предявени по отношение на друго предприятие.

38 — Вж. *Taschner*, H. C./*Frietsch*, E. (op. cit., бележка под линия 17), член 11 от Директивата, точка 4 и *Dommering-van Rongen*, L. (op. cit., бележка под линия 13), стр. 173.

39 — Вж. *Schmidt-Salzer*, J. Kommentar EG-Richtlinie Produkthaftung. vol. 1, Heidelberg 1986. Art. 11, p. 14; *Borghetti*, J.-S., op. cit. (бележка под линия 15), точка 512, стр. 492, по-специално бележка под линия 271, и *Graf von Westphalen*, F., op. cit. (бележка под линия 13), параграф 79, точка 17.

93. Същото важи и за случаите, когато увреденото лице е прекъснало давностния срок съгласно член 11 от Директива 85/374, като е предявило отделен иск срещу производителя. Тъй като действието на това прекъсване на давността излиза извън пределите на конкретното производство, би било съвместимо с Директива 85/374, ако след първото производство производителят по силата на националното законодателство би могъл чрез заменяне на ответника да бъде привлечен в друго производство, в което същите права погрешно са упражнени срещу друго предприятие.

б) Последици от квалифицирането на доставчик като производител по смисъла на член 3 от Директива 85/374

94. От данните, представени от страните, както и от съдържащата се в акта информация става ясно, че националните юрисдикции още не са се произнесли в главното производство относно квалифицирането на APMSD като производител по смисъла на член 3 от Директива 85/374. С оглед на това по-долу ще разгледам условията и последиците от квалифицирането на доставчик, какъвто е APMSD, като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението, съответно параграф 3 от Директивата.

i) Квалифицирането на доставчик като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението, съответно параграф 3 от Директива 85/374

95. Според функционалното тълкуване на понятието „производител“, от което Съдът изхожда в Решение по дело O'Byrne, правен субект, продаващ дадена стока, попада в понятието за производител stricto sensu по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374, в случай че обвързаността на производителя с доставчика е толкова тясна, че производителят след предаване на стоката на доставчика de facto запазва контрола върху предадената стока [40]. Ако националните юрисдикции в главното производство в крайна сметка приемат, че е налице такава тясна обвързаност, APMSD би следвало да се разглежда заедно с APSA като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374.

96. Освен това съгласно член 3, параграф 3 от Директива 85/374 всеки доставчик на стока се счита за неин производител, ако производителят не може да бъде идентифициран и в рамките на разумен срок от време доставчикът не информира увреденото лице за самоличността на производителя или доставчика на стоката.

97. Квалифицирането на доставчик като производител по смисъла на член 3, параграф 3 от Директива 85/374 следователно се явява предмет на разглеждане

40 — Вж. точка 39 и сл. от настоящото заключение.

в случаите, когато увреденото лице не е имало възможност разумно да идентифицира самоличността на производителя по смисъла на член 3, параграф 1 от Директивата. Предвид недвусмисления текст на тази разпоредба обаче не е достатъчно само непознаване на самоличността на производителя. Увреденото лице трябва освен това да представи доказателство, че не е имало възможност разумно да идентифицира самоличността на производителя [41]. Директивата обаче не дава отговор на въпроса по каква причина производителят е неизвестен на увреденото лице, така че националните юрисдикции следва да преценят дали с оглед на конкретните обстоятелства по случая е можело производителят на стоката да бъде установен или не [42].

98. Прилагането на член 3, параграф 3 от Директива 85/374 предполага също доставчикът в рамките на разумен срок от време да не е информирал увреденото лице за самоличността на производителя или на своя доставчик. Макар Директивата да не съдържа допълнителни данни за изчисляване на срока за отговор, който доставчикът трябва да спази, следва да се приеме, че този срок започва да тече от момента, в който увреденото лице предяви срещу доставчика правата, които са му предоставени съгласно Директивата. За да се предотврати възможността доставчикът да затрудни или с оглед изтичане на десетгодишния давностен срок дори да направи изцяло невъзможно съдебното преследване на производителя поради забавяне на информирането на увреденото лице за самоличността на производителя, следва да се приеме, че срокът за отговор относно посочването на самоличността на производителя или на доставчика започва да тече най-късно от момента, в който увреденото лице официално е изискало от доставчика да бъде обезщетено, като се е позовало на правната уредба относно отговорността за дефектни стоки, независимо дали това е станало с официално уведомително писмо или чрез откриване на съдебно производство. В този случай срокът започва да тече само когато претенцията е индивидуализирана в достатъчна степен по отношение на стоката.

99. Доставчик може да избегне квалифицирането му като производител съгласно член 3, параграф 3 от Директива 85/374 само като посочи самоличността на производителя или своя доставчик. Ако на доставчика е известна самоличността на лицето, доставило му стоката, или на производителя, то за освобождаване от отговорност не е достатъчно само да заяви, че той самият не е производител. По-скоро доставчикът е длъжен, дори без изрично искане от страна на увреденото лице, в рамките на разумен срок да съобщи всички необходими данни [43].

41 — Вж. напр: *Dommering-van Rongen*, L. (бележка под линия 13), стр. 92 и сл.

42 — В тези случаи обикновено става дума за необозначени стоки или за такива, които са без съпътстващи данни върху опаковката или в инструкцията за употреба; вж. *Taschner*, H. C./*Frietsch*, E., op. cit. (бележка под линия 17) член 3 от Директивата, точка 24.

43 — Вж. *Taschner*, H. C./*Frietsch*, E., op. cit. (бележка под линия 17), член 3 от Директивата, точка 28; *Dommering-van Rongen*, L., op. cit. (бележка под линия 41), стр. 93. В този контекст проблеми създават националните транспониращи разпоредби, които предвиждат искане за посочване на производителя и на доставчика си, като например параграф 4, алинея 3 от германския Закон за отговорност за стоки (Produkthaftungsgesetz) (едномесечен срок за отговор от момента на искането за посочване); раздел 2, точка 3 от английския Закон за защита на потребителите от 1987 г. (Consumer Protection Act 1987) (разумен срок за отговор от момента на искането за посочване); раздел 2, точка 3 от ирландския Закон за отговорността за дефектни стоки (Liability For Defective Products Act 1991) (подходящ срок за отговор от момента на искането за посочване). Вж. *Hodges*, C. Product liability of suppliers: the notification trap. ELRev 2002, 27(6), 758—764.

ii) Последици от квалифицирането на доставчика като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението, съответно параграф 3 от Директива 85/374

100. Ако в главното производство националните юрисдикции в крайна сметка стигнат до извода, че APMSD би следвало да бъде квалифицирано като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението или член 3, параграф 3 от Директива 85/374, то съобразно разпоредбите на тази директива APMSD би отговаряло като производител за вредите, предизвикани от дефектна ваксина.

101. Предвид обстоятелството, че в рамките на главното производство увреденото лице още на 2 ноември 2000 г. е предявило по съдебен ред правата си срещу APMSD, касаещи отговорността за стоки, и е депозирало мотивите на иска си на 1 август 2001 г., давностният срок съгласно член 11 от Директива 85/374 е бил прекъснат своевременно по отношение на APMSD.

102. Освен това едно такова квалифициране на APMSD като производител не изключва предявяването на допълнителен иск срещу APSA. В случай че правата, предоставени съгласно Директивата, бъдат предявени срещу повече от един производител, член 5 от Директивата изрично предвижда солидарна отговорност на тези производители спрямо увреденото лице, независимо от регресните права на производителите един спрямо друг съгласно законодателствата на отделните държави.

103. В този случай обаче трябва да се има предвид, че предявяването на иска срещу един от няколко производители по смисъла на член 3 от Директива 85/374 по принцип прекъсва давността съгласно член 11 от тази директива само спрямо привлечения като ответник производител. Все пак и в този правен аспект, отнасящ се до давността, не може да се игнорират последиците от функционалното тълкуване на понятието „производител“ по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374 [44].

104. Въпреки че с оглед на цялостната структура на Директивата всички производители, участващи в производствения процес, носят солидарна отговорност спрямо потребителя, ако крайният продукт е дефектен, принципно следва съдържащият се в член 11 от Директива 85/374 давностен срок да се установи за всеки от участващите производители поотделно.

105. В писменото си становище Комисията предлага да се приложи различно оценяване, съгласно което предявяването на иск срещу един от доставчиците, който по смисъла на член 3, параграф 3 от Директива 85/374 следва да бъде квалифициран като производител, би могло да прекъсне давностния срок съгласно член 11 спрямо производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението. Такова тълкуване обаче води до това, че предявяването на иск срещу един производител по смисъла на член 3 би прекъснало десетгодишния давностен срок срещу всички останали производители по смисъла на член 3. Този подход противоречи на целите на Директива 85/374, не отговаря на правилното разбиране на практиката на Съда и на въпрос,

44 — Вж. точка 109 и сл. от настоящото заключение.

отправен в съдебното заседание, е оспорен от Комисията.

106. На първо място, следва да се обърне внимание, че при тълкуване на понятието „пускане в обращение“, определящо момента, от който започва да тече давностният срок, в Решение по дело O'Byrne Съдът акцентира върху производствения процес, организиран от конкретен производител за дадена специфична стока. В този контекст производителят на съставна част, включена в производството на други стоки, или доставчикът, който трябва да бъде квалифициран като производител (на съставна част), продал своята съставна част на друг такъв производител или на краен производител, по правило пуска стоката в обращение, така че от този момент за него започва да тече давностният срок по член 11 от Директивата [45]. Следователно ако във веригата, създаваща добавена стойност, участват повече производители или доставчици, които трябва да бъдат квалифицирани като производители, началният момент на давностния срок за всеки производител се определя поотделно. Ако съдебното производство срещу производител или доставчик, който трябва да бъде квалифициран като производител, прекъсваше давността по отношение на всички останали производители и доставчици, които трябва да бъдат квалифицирани като производители, при това независимо дали същите са били привлечени в съдебното производство или дори въобще са узнали за него, то това би било твърде трудно съвместимо с приложения в Решение по дело O'Byrne подход на конкретизирано разглеждане на отделния случай.

107. Освен това следва да се напомни, че десетгодишният давностен срок съгласно член 11 от Директива 85/374 като цяло има за цел да гарантира на производителите фиксиран краен срок на обективната им отговорност [46]. В основата на това ограничение на отговорността във времето също стоят съображения, свързани с доказването, тъй като предвидените в член 7, буква д) (рискове на развитието) и буква е) (съставна част без дефект) основания за освобождаване от отговорност на крайния производител или на производителя на съставна част изискват доказателство, което се отнася до състоянието на стоката към момента на пускането ѝ в обращение. Тъй като производителят носи не само доказателствената тежест, но и риска от недоказване, като с течение на времето става все по-трудно да бъде представено доказателство за освобождаване от отговорност, би било в противоречие със създадения с Директива 85/374 баланс на интереси, ако десетгодишният давностен срок за всички участници във веригата, създаваща добавена стойност, може да бъде прекъсван със завеждане на иск срещу друг производител или доставчик, който трябва да бъде квалифициран като производител, и следователно без тяхно знание, особено като се има предвид, че такива производства могат да бъдат твърде продължителни.

108. Така по мое мнение своевременното предявяване на иск срещу даден доставчик не може да произведе действие, прекъсващо давността спрямо производител по смисъла на член 3, параграф 1 от Директивата, дори и ако доставчикът по преценка на националните юрисдикции следва да бъде квалифициран като производител по смисъла на член 3, параграф 3 от Директивата.

45 — Вж. в тази връзка *Graf von Westphalen*, F., op. cit. (бележка под линия 13), параграф 79, точка 18; *Kullmann*, H. J., op. cit. (бележка под линия 19), стр. 151; *Wuyts*, D., op. cit. (бележка под линия 17), точка 41; *Dommering-van Rongen*, L., op. cit. (бележка под линия 13), стр. 173 и сл..; *Van Empel*, M./*Ritsema*, H. A., op. cit. (бележка под линия 17), стр. 83.

46 — Вж. във връзка с това точка 47 и сл. от настоящото заключение.

109. Ако от друга страна националните юрисдикции в главното производство стигнат до заключението, че доставчик като APMSD поради обвързването му в организирания от APSA производствен процес следва да бъде квалифициран съвместно с последния като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/347, то своевременното предявяване на иск срещу APMSD определено би произвело действие, прекъсващо давността по отношение на APSA.

110. Определящо в тази хипотеза е обстоятелството, че доставчикът, който е достатъчно тясно обвързан в производствения процес, организиран от производителя, следва да бъде квалифициран съвместно с последния като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374. Тъй като в светлината на функционалното тълкуване на понятието „производител“ двете организации следва да бъдат оценявани като един производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението, то и давностният срок за двете структури трябва да протича по еднакъв начин.

111. С оглед на това в Решение по дело O'Byrne Съдът след задълбочена преценка на интересите на потребителите и на производителите е синхронизирал началния момент на десетгодишния давностен срок съгласно член 11 от Директива 85/374 за производителя stricto sensu и включения в неговия производствен процес доставчик, при което определящ е моментът, в който този доставчик пуска стоката в обращение. В контекста на същия баланс на интересите протичането на давностния срок трябва да бъде единно регламентирано.

112. Тъй като давностният срок съгласно член 11 от Директивата се прекъсва само чрез завеждане на съдебно производство, единната регламентация на давностния срок по отношение на производители и доставчици, които трябва да бъдат квалифицирани съвместно като производители по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението, предполага, че започването на съдебно производство срещу доставчика прекъсва десетгодишния давностен срок не само по отношение на този доставчик, но и по отношение на производителя, в чийто производствен процес той е включен.

113. Така предвид гореизложеното стигам до извода, че от квалифицирането на доставчик на стока като неин производител, подлежащо на преценка от националните юрисдикции, следва, че този доставчик съгласно член 1 от Директивата носи отговорност за причинените от дефектна стока вреди, независимо дали е квалифициран като производител по смисъла на член 3, параграф 1 или като производител по смисъла на член 3, параграф 3 от Директивата. Освен това от квалифицирането на доставчик като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директивата следва, че десетгодишният давностен срок по отношение на производителя, в чийто производствен процес е включен доставчикът, започва да тече едва от момента, в който доставчикът пусне стоката в обращение. Същевременно

завеждането на съдебно производство срещу този доставчик прекъсва в тази хипотеза давността съгласно член 11 от Директивата и по отношение на производителя, в чийто производствен процес той е включен.

4. Обобщение

114. В светлината на гореизложените си разсъждения стигам до извода, че заменяне на страна по реда на национално процесуално законодателство, при което производителят бива привлечен като ответник в производство, отнасящо се до предявяване на предоставени съгласно Директива 85/374 права, представлява съвместима с тази директива форма на предявяване на иск срещу този производител, при условие че към момента на искането за заменяне на страната последният не е бил освободен от отговорност поради изтичане на давностния срок по член 11 от Директивата.

115. Ако националните юрисдикции в главното производство стигнат до извода, че APMSD трябва да бъде квалифицирано като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението или параграф 3 от Директивата, то APMSD съгласно член 1 от Директива 85/374 също ще носи отговорност за вредите, причинени от дефект на стока. Същевременно от квалифицирането на APMSD като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението би следвало, че предявяването на иск срещу APMSD е прекъснало давността по член 11 от Директивата и по отношение на APSA, в чийто производствен процес е включен доставчикът.

VII — Заключение

116. Предвид гореизложените съображения предлагам на Съда да даде на House of Lords следния отговор:

„Национална правна уредба, която разрешава заместването на доставчика като ответник с производителя чрез заменяне на страна в рамките на производство,

в рамките на което се предявяват права, предоставени съгласно Директива 85/374/ЕИО на Съвета от 25 юли 1985 година за сближаване на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно отговорността за вреди, причинени от дефект на стока, е съвместима с тази директива, при условие че към момента на искането за заменяне на страната производителят не е бил освободен от отговорност поради изтичане на давностния срок по член 11 от Директива 85/374.

Ако доставчик бъде квалифициран като производител по смисъла на член 3 от Директива 85/374, той отговаря съгласно член 1 от тази директива за вредите, причинени от дефект на стока. Същевременно от квалифицирането на доставчик като производител по смисъла на член 3, параграф 1, първата част на изречението от Директива 85/374 следва, че завеждането на съдебно производство срещу този доставчик прекъсва давността съгласно член 11 от Директива 85/374 и по отношение на производителя, в чийто производствен процес той е включен“.